

אני שוקל לפרוש בקרוב ולהעביר את ניהול העניינים — הכל! — לכני רובי. אני מתכוון לכך ברצינות גמורה.

בעצם אני משחק עם רעיון הפרישה וזמן רב, אבל הערפתי להעביר לכני עסק במצב בריא.

חשבתו כל הזמן שאם אני — ככל ואת "חיים שיף" — מתקשה להתמודד עם המצב, כיצד הוא יתמודד לבד? גם כיום הוא שותף בעסקים ב-50%. העסק זהו הרבר החשוב לי ביותר כחיים. אני מקווה שמי שמחפשים אותי לא יתחשבו עם כני.

● מוות: "עברתי כבר יותר ממחצית הדרך..."

פוחד להזדקן? אני מנסה שלא לחשוב על זה. יותר טוב להזדקן מאשר למות צעיר, לא? עדיף להזדקן יפה.

אני, לצערי, נהרג בגיל מאוד צעיר — במאורעות 1936. לאמי היתה ויקנה יפה. היא נפטרה לפני שלוש שנים. החוקתי אותה יפה עד הסוף: היתה לה סוויטה במלון, החוקתי לה אחות צמודה, לקחתי אותה למספרה אחרי שעברה את גיל 90.

האשה הזאת עברה כליכך הרבה בחייה. היא התאלמנה בגיל צעיר, וני אלצה לגרל לברה חמישה בנים, שמהם נשארו בחיים רק שלושה. הגיעו לה כל הכבוד האפשרי.

היו לי רגעים שחשבתו שבגלל עיי סוקיי הרבים אולי לא נתתי לה מספיק. בכל זאת, אני מקווה שהבן שלי יתייחס אלי כמו שאני התייחסתי אליה.

אני זוכר איך לקחתי אותה בבחירות האחרונות במכונית להצביע — והיא הצביעה. תמיד הצביעה איך שאמרתי לה להצביע...

היא היתה אשה גדולה בכל המור בנים. היא חשבה שאני, עם השכל שלי, חייב להיות ראש-משלה לפחות!

היא ורוקא נהנתה מהאימפריה שבי נתי. מאור אהבה כוח, שילטון. כשעבדו בה במלון אוניברסיטת שילטון, שם השתכנו חברי-כנסת רבים, היא ידעה את-המחדש לות של כולם: למי היה אולקוס, למי היו כאב-יבן.

אני לא מכיר מיקרה שאדם מת פעי מיים. מעולם לא פחדתי מהמוות. אחרי שאדם עובר את ה-60, הוא כבר עבר יותר ממחצית הדרך.

אבל אני חרר למדינת-ישראל. אני חרר.

● מחתרת: "הרגשנו ביחד!"

רעיקר **אני** זוכר את המאבק בתקופת המחתרת. אז, כשחשכנו שקוס-תקום מדינה, חשבנו על מדינה אחרת. אני זוכר איך ישבנו כעכו על ריצפת בטון קר, ועשינו קבלת-שבת.

היינו 19 בחברה. עלתה השאלה: "מהם נתקיים?" אי כל היתה הרגשה נהדרת: הרגשנו ביד, חר, הרגשנו שאנחנו הולכים בדרך הנכונה, בונים — הרגשה טובה יותר מההרגשה שלי היום.

חברים: "לא רוצה שידאו אותי..."

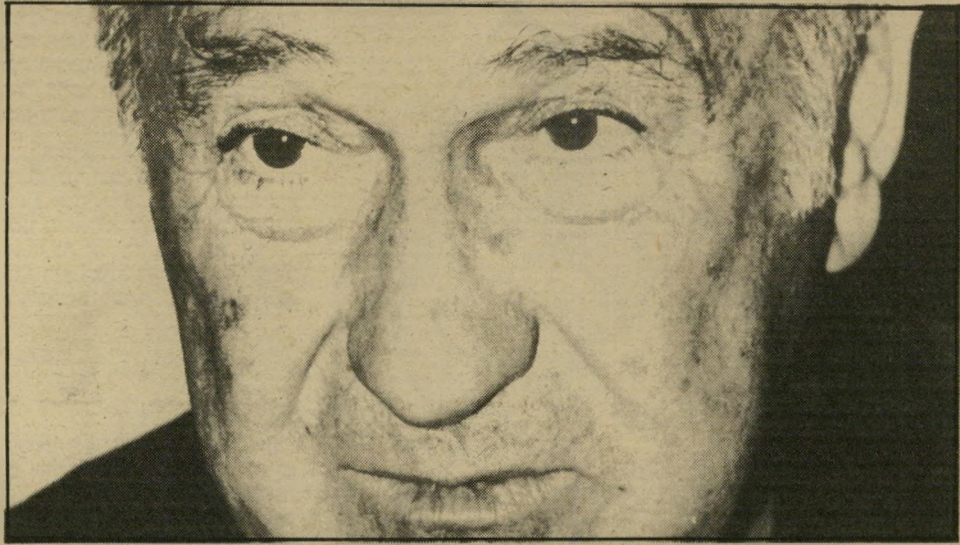
כשהייתי ילד, היו לי המון חב רים. התבלטתי. הייתי טיפוס של מנהיג.

רוב הנשפים שבהם למדנו לרקוד ריקודים סלוניים התקיימו אצלי בדי רה. בדירה היה חדר אחד בלבד. שם גרנו, ארבעה ילדים. היינו מוציאים את הרהיטים החוצה, ומשתוללים עד אור הבוקר. היינו עניים, ולא חסר לנו כלום.

בשביל חבר — אני הייתי מוכן לעשות הכל! היו גם לי חברים כאלה. אחד מהם, אברהם שנורמן ז"ל מחיפה, נפטר לפני שנתיים-שלוש. לפני שסגר את עיניו, היתה לו בקשה אחת: לראות אדם אחד — חיים שיף. באותו הלילה שבתו מאוד עייף מעיסוקיי, טילפנתי לאשתו והיא הרגיעה אותי שאוכל לבקר במחרת. בבוקר למחרת מת.

עד לפני שנתיים חצי הייתי תמים. באמת-באמת האמנתי שיש לי אלפי חברים: באו אלי אנשים, אכלנו ביחד,

מיוולוג של חיים שיף

"אני עומד

לפרוש מעסקי!"

תי יודע שכך יהיה — הייתי כותב פסקדין יקר יותר... מעולם לא עלה ברעתי לפרסם איך נתתי לחילהאוויר, לשימחה הולצברג, איך לקחתי הלוואות כדי לתרום לישי בות, לצדיקים. אני מרגיש נבגד, בעיקר מצד אנשי המיפלגה שלי.

אין לי טענות נגד שימיון פרס. הוא ניסה ואמר שצריך לעזור לי. כשהופעתי כפני וערתי-הכספים של הכנסת, ד כיתי בתמיכה רווקא בקרב חברי המע רך. 'אמר נשא שם כזה הספר לזכרי, עד שהייתי צריך לקטוע אותו ולאמר: 'אק, אני עדיין חי'.

התחככות חברתית? עדיין מגיעות אלי הזמנות, אם כי מעולם לא אהבתי את האירועים החברתיים הנוצצים הא לה. אני לא מוזמן היום פחות מאשר בעבר, אבל אין לי מצב-רוח ללכת. לא רוצה שיראו אותי.

סכא שלי היה אומר: "אם אלה ירדי, מרוע להכאיב להם? ואם אלה אוי ביי, מרוע לשמח אותם?"

● אויבים: "אנשים מעלמים בחיים על פליטות-כה"

אנשים שמחפשים אותי ודאי שיש!

מבנק המזרחי. איזה בנקאי גדול! אימתי בזמנו לתבוע אותו למישפט. אז הוא אמר לי: "חיים, חשבתו שאנחנו ירדים" אמרתי לו: "ירדים — ירדי דים, אבל פגעת בי נורא. הכבוד שלי נפגע" הוא הציע שניגש אל רב אכרום (חבריהכנסת אברהם שפיירא) שהוא יי דיי משותף של שנינו, והוא יפסוק. ניגשנו לשפיירא, והוא חשכ-חשב, ולכסוף אמר לי: "חיים, מיליון דולר יותר, מיליון דולר פחות — זה לא מה שירושש אותך".

עניתי: "בסדר, אבל מכיוון שנפגעתי, פטור בלא-יכולם הוא לא ייצא" הסכמנו שאקבל 10 אלפים דולר. לא נגעתי באגורה אחת מהכסף ההוא. תרמתי הכול למטרות-צדקה. שפיירא אמר לי אחר-כך: "אילו היי

שתינו ביתר, שרנו. לא האמנתי שמש" הו יכול לקרות.

אין לזה הסבר. אני מוועזע. בחיי לא האמנתי שזה יקרה. לא לזה ציפיתי. למה ציפיתי? ליחס אחר, לקצת תי עניינות. אבל כל החברים מהמחתרת נשארו חברים טובים, רואנים.

אנשים לא אוהבים לשמוע בעיות של זולתם? אבל לא ניסיתי לספר לי אף-אחד. אני שומר את הבעיות שלי לעצמי. אפילו לרובי, בני החידו, אינני מספר הכול.

בניגוד למה שמספרים כיום, כשאני הייתי למעלה — הייתי חברי תמיד המנוח חיים לנראו התגורר תמיד אצלנו במלון. הוא היה ירד טוב שלי עוד מימי אצל. אמא שלי קראה לו: "המפקד".

יום אחד הוא אמר לה: "יש לך מזל אחד — שחיים הוא בן ולא בת. אילו היה, חסודחלילה, בת — מי יודע כמה ממורים היה מביא לך הביתה. הוא לא יודע להגיד לא..."

אמא שלי הסבירה תמיד שאני רק נראה נוקשה, אבל מתחת לזה אני רך. מעולם-מעולם לא סירבתי לשום בק שיה. מעולם גם לא הרווחתי כסף קל מעולם לא הייתי נערי-בילויים, נערי-יאכטות. אני לא שייך למי שמחויקים חשבונות בכל רחבי העולם. תמיד רצייתי רק לבנות, לא לפתח.

פעם היה לי ויכוח עם אהרון מאיר

בלי קלילות!

חיים שיף אינו, בלשון המעטה, מרואיין נדיר. לטעמי, התראיין בעבר יותר מדי, ולא-ידווקא בעיתוי ובנסיבות מוצדקות. הראיונות בשנים האחרונות היו גודשים בכעס, במרידות ובתאוה לחסל חשבונות עם כל מי שזנחו אותו, בשנותיו הקשות, ושכירכו סיבוב בתקופת-הזוהר שלו. בדרך-כלל, לא בחל שיף בקללות ובכינויי-גנאי שעשו כותרות, ושחזרו אליו כבומרנג והתמירו את מצבו. גם רכילות עסיסית לא נעדרה מהפירוטומים של שיף ואודותיו. המשולשים העלזים חיים-שיף-איילה-שיף-שושנה-יונר ושיף-וינר-ארנסט-יפית הכילו את כל החומרים הדרושים לסנסציות. גם בנושא זה לא נעדרו

לכל אדם יש חסרונות. לי יש חיסרון אחד גדול: שאני אומר את האמת. אינני מתחנף!

אומר זאת בצורה פרובוקטיבית: או לי אני אומר זאת באמת בצורה קשה מדי. עכשיו, כאני חושב על זה, יכולתי לאמור דברים בצורות אחרות.

כשייגאל הורביץ היה שר התיירות המיסחר-התעשייה — ואני מאוד מעי ריך את האדם הזה: — ערכתו לכבודו קבלת-פנים יוקרתית. פתחתי את דברי במילים: "ארוני שרה-תיירות..." רק אחר-כך הוספתי "מיסחר-תעשייה". הוא ניסה לתקן אותי, אבל קטעתי אותו ואמרתי: "קודם תיירות! אחר-כך — השאר". בעיקבות זאת קבענו פגישה על נושא התיירות.

ראשית, הוא איחר בחצי שעה. הבנתי אותו. בכל זאת, אדם עסוק. אחר-כך הוא התחיל לעיין בניירות, לקבל שי חות-טלפון. נשכר לי. הצעתי שנרתה את הפגישה.

המשך הפגישה התנהל באותה הצור רה. למחרת אספתי עיתונאים והצהרתי: "יש לנו שליש שר" כמובן היו כותרות רעשניות, והוא נעלב. אחר-כך נפגשנו בטבריה, אכלנו ביחד והתפייסנו. כיום אנחנו ירדים טובים. אבל מדובר כאן באדם חכם, שהבין שההתי כטאות היתה עניינית, ושנועדה לזעזע את המערכת. נכון, זאת היתה התבטטות חריפה. נכון, גם פוגעת.

האם אני פגיע? כל אדם פגיע. כן, אני נפגע מהר. מאוד חשוב לי הכבוד שלי. אם לאדם אין כבוד, למה הוא חי? לעומת זאת, אם משהו פגע בי נר, רא, ואחר-כך הוא בא ומתנצל — אני מקבל זאת. לכל אדם יש פליטות-פה. כן, יש בי צורך לזעזע. אני חושב שצריך לזעזע. נכון שהיו מיקרים שהגזי ומתי. נו, לפעמים אדם, אנשים מעצבני גם אותו יותר מדי.

אני? לא, אני לא טיפוס עצבני, אבל קורה. מה יש, אסור לבקר?

נכון שהביקורת צריכה להיות בש-ליטה. אולי באמת הגומתי פה ושם כסיגנון, בנוסח. אני פשוט האמנתי שתקום מדינה אחרת. אילו הייתי יודע שתקום כזאת מדינה — לא הייתי נלחם כליכך עבורה במחתרת.

במבט לאחור? אני קצת מצטער על כמה התבטאויות ששילמתי עליהן כיר קר, ושגרמו לאנשים לחפש אותי במשך שנים:

● **שלמה ("צייני") להט:** היינו חברים וירידים וכשתבר נוטש — אין אצלי דבר גרוע מזה. הוא נטש לא רק אותי, אלא גם את המיפלגות שבהן היה. כן, אמרתי לו בדיוק — אבל בדי-יוק: — מה שאני חושב עליו. מרוע שלא אנקה עימו את השולחן? מפני שאילו היה מרובר כאן ביחודי כמו ייגאל הורביץ — ניתן היה לנקות איתו את השולחן. צייץ גרם לי נזק כבר ביותר.

● **צדיק בינו:** נכון. לולא אמרתי מה שאמרתי עליו בזמנו, ולא אחזור על כך (שיף התבטא בגנותו של בינו) — היחסים בינינו לא היו מתערערים עד כדי כך. הכל היה היום אולי אחרת. לא עשיתי מאמצים מיוחדים להשלים אי-תו.

כשמשה קול היה שרה-תיירות, ה ערתי לו משהו בחריפות. נוצר תקל. אבל מה? מדובר על איש בעל-ירמה, והתפייסנו. כיום אני היחיד כמעט שלא שכח את קיומו, והמזמין אותו כאורח כבוד לכל מיני אירועים.

מרוע שלא אעבור על עצמי להבי ליג? אבל מה זה, סיגנון חריף? אין ריב חר-צדדי. הרי התגובות שלי באות כת-גובה על משהו.

נכון שקורה לפעמים שאני לא מקל כל בחורה, אלא מקלל ראשון. לא יתכן שראשי-עיר, שאכל על שולחני, ישים לי למחרת כאלה רגליים. זהו עסק ענק, שהשקעתי בו הכל.

או היו שלושה-ארבעה תקלים. אני לא חושב שיש לי בעיות של יחסי-אנוש. באמת שאני לא חושב כך. ביישן? לא. אולי אני קצת סגור, הרבה סגור.

את מציעה לי לעבור על עצמי? קשה נורא. אני לא מאמין שאדם יכול להשתנות. אני יודע שעשיתי המון

ריקושטים מבדרים, אם כי היו פחות מבדרים בעיני הנשפות המועלות. שיף — רגוע יותר אחרי שקצר הצלחה בבית-המישפט בסוף השבוע שעבר, בעניין מלון "דיפלומט" ירושלים, ומעודד במקצת מההתפתחותיות לקראת המערכה המינשפטית הגדולה של ממלכתו נגד "בנק לאומי", בסוף החודש — לא שצף כהרגלו, לא קצף — חשב. במהלך השיחה, עת ניתח את שגיאותיו, העלה בראשונה רעיון שעיומו הוא משחק זמן-מה. שיף ערך ניתוח הגיוני וקר, ובתומו הגיע למסקנה שאם יעביר את שרביט-הניהול לבנו דובי, ינטרל רגשות בלתי-בריאים הכלולים במישחק הנוכחי. ניכר היה שהרעיון הולך ומתגבש בו: לפרוש, כדי להציל את העסק. מכיוון שאני מוודדת עם מישפחת שיף, אינני מביעה הפעם דיעות אישיות משלי.